SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 11. julija 2008 *

V zadevi C-195/08 PPU,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je vložilo Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litva) z odločbo z dne 30. aprila 2008, ki je prispela na Sodišče 14. maja 2008, v postopku, ki ga je sprožila

Inga Rinau,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi A. Rosas, predsednik senata, J. N. Cunha Rodrigues (poročevalec), J. Klučka, sodnika, P. Lindh, sodnica, in A. Arabadjiev, sodnik,

generalna pravobranilka: E. Sharpston,
sodna tajnika: C. Strömholm, administratorka, in M. A. Gaudissart, vodja oddelka,

na podlagi predloga predložitvenega sodišča z dne 21. maja 2008, ki je na Sodišče prispel 22. maja, da se predlog za sprejetje predhodne odločbe obravnava po nujnem postopku v skladu s členom 104b Poslovnika,

* Jezik postopka: litovščina.

na podlagi odločbe tretjega senata z dne 23. maja 2008, da se temu predlogu ugodi,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 26. in 27. junija 2008,

ob upoštevanju stališč, so jih predložili:

– za I. Rinau G. Balčiūnas in G. Kaminskas, odvetnika,

– za Mihaela Rinaua D. Foigt, odvetnik,

– za litovsko vlado D. Kriaučiūnas in R. Mackevičienė, zastopnika,

– za nemško vlado J. Kemper, zastopnica,

– za francosko vlado A.-L. During, zastopnica,

– za latvijsko vlado E. Balode-Buraka in E. Eihmane, zastopnici,

– za nizozemsko vlado C. ten Dam, zastopnica,

– za vlado Združenega kraljestva E. Jenkinson, zastopnica, skupaj s C. Howardom, QC, zastopnikom,

– za Komisijo Evropskih skupnosti A.-M. Rouchaud-Joët in A. Steiblytė, zastopnici,

po opredelitvi generalne pravobranilke

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 (UL L 338, str. 1, v nadaljevanju: Uredba).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med I. Rinau in M. Rinauom glede vrnitve njune hčere Luise, ki jo je v Litvi zadrževala I. Rinau, v Nemčijo.

Pravni okvir

Haaška konvencija iz leta 1980

3 Člen 3 Haaške konvencije z dne 25. oktobra 1980 o civilnopravnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok (v nadaljevanju: Haaška konvencija iz leta 1980) določa:

„Šteje se, da je otrok nezakonito odpeljan ali zadržan:

a) če so s tem kršene pravice do skrbi zanj, ki jih je dobila oseba, inštitucija ali katerokoli drugo bodisi kolektivno bodisi posamično telo po zakonu države, v kateri je otrok stalno prebival, preden je bil odpeljan ali zadržan;

b) če so se v času, ko je bil otrok odpeljan ali zadržan, te pravice uveljavljale bodisi kolektivno bodisi posamično ali bi se uveljavljale, če otrok ne bi bil odpeljan ali zadržan.

Pravice do skrbi za otroka, omenjene v prvem odstavku pod a), se lahko pridobijo predvsem z izvajanjem zakona ali na podlagi sodne ali upravne odločbe ali na podlagi sporazuma, ki ima pravni učinek po zakonu zadevne države.“

4 Člen 12 Haaške konvencije iz leta 1980 določa:

„Če je bil otrok nezakonito odpeljan ali zadržan po 3. členu [in je] na dan, ko se je začel postopek pred sodnim ali upravnim organom [države] pogodbenice, v kateri je otrok, […] minilo manj kot leto dni od dneva, ko je bil nezakonito odpeljan ali zadržan, odredi pristojni organ takojšnjo vrnitev otroka.

Tudi če se je […] postopek začel po poteku enoletnega roka iz prejšnjega odstavka, odredi sodni ali upravni organ vrnitev otroka, če se ne dokaže, da se je otrok prilagodil novemu okolju.

Če sodni ali upravni organ v državi, ki ji je bila poslana zahteva, upravičeno verjame, da je bil otrok odpeljan v kakšno drugo državo, lahko ustavi postopek ali zavrže prošnjo za vrnitev otroka."

5 Člen 13 Haaške konvencije iz leta 1980 določa:

„Sodnemu ali upravnemu organu države, ki ji je bila poslana zahteva, ne glede na določbe prejšnjega člena ni treba odrediti vrnitve otroka, če oseba, inštitucija ali kakšno drugo telo, ki nasprotuje njegovi vrnitvi, dokaže:

a) da v času, ko je bil otrok odpeljan ali zadržan, oseba, inštitucija ali drugo telo, ki skrbi za otrokovo osebnost, ni dejansko uveljavljalo [izvajalo] pravice do skrbi zanj ali da se je strinjalo ali pozneje pristalo, da se otrok odpelje ali zadrži;

b) da obstaja resna nevarnost, da bi bil otrok zaradi vrnitve izpostavljen telesnemu nasilju ali duševni travmi ali kako drugače pripeljan v neugoden položaj.

Prav tako lahko sodni ali upravni organ zavrne, da odredi otrokovo vrnitev, če ugotovi, da otrok nasprotuje vrnitvi in da je dopolnil tisto starost in je na taki stopnji zrelosti, ko je treba upoštevati njegovo mnenje.

Pri obravnavi okoliščin iz tega člena upoštevata sodni in upravni organ podatke o otrokovem socialnem poreklu [položaju], ki jih dobita od centralnega izvršilnega organa ali kakšnega drugega pristojnega organa države, v kateri je otrokovo stalno prebivališče."

6 Haaška konvencija iz leta 1980 je začela veljati 1. decembra 1983. Vse države članice Evropske unije so njene pogodbenice.

Skupnostna ureditev

7 Uvodna izjava 17 Uredbe se glasi:

„V primerih neupravičene premestitve ali zadržanja otroka je treba nemudoma doseči otrokovo vrnitev in v ta namen se Haaška konvencija [iz leta 1980] uporablja še naprej, kot je bila dopolnjena z določbami te uredbe, zlasti s členom 11. Sodišča države članice, v katero ali v kateri je bil otrok neupravičeno premeščen ali zadržan, bi morala biti upravičena do nasprotovanja otrokovi vrnitvi v posebnih, ustrezno utemeljenih primerih. Vendar pa tako odločbo lahko nadomesti kasnejša odločba sodišča države članice otrokovega običajnega prebivališča pred njegovo neupravičeno premestitvijo ali zadržanjem. Če je posledica odločbe vrnitev otroka, za njegovo vrnitev ni potreb[en] za priznanje in izvršitev navedene sodne odločbe

v državi članici, v katero ali v kateri je bil otrok premeščen ali zadržan, noben poseben postopek.“

8 Uvodna izjava 21 Uredbe se glasi:

„Priznavanje in izvrševanje sodnih odločb, izrečenih v državi članici, mora temeljiti na načelu medsebojnega zaupanja, razloge za nepriznanje pa je treba omejiti na kar najmanjši obseg.“

9 Člen 2 Uredbe določa:

„V tej uredbi:

[…]

4. ‚sodna odločba‘ pomeni odločbo o razvezi, prenehanju življenjske skupnosti ali razveljavitvi zakonske zveze, kakor tudi sodno odločbo, ki se nanaša na starševsko odgovornost, in jo je izdalo sodišče države članice, ne glede na to, kakšno je ime sodne odločbe, vključno s sklepom, odredbo ali odločbo;

5. ‚država članica izvora‘ pomeni državo članico, kjer je bila izdana sodna odločba, ki jo je treba izvršiti;

6. ‚država članica izvršitve‘ pomeni državo članico, v kateri se zahteva izvršitev sodne odločbe;

7. ‚starševska odgovornost' pomeni vse pravice in dolžnosti v zvezi z osebnostjo ali s premoženjem otroka, ki so fizični ali pravni osebi podeljene s sodno odločbo, po samem zakonu ali s pravno veljavnim dogovorom. Izraz zajema pravice do varstva in vzgoje otroka in pravice do stikov z otrokom;

8. ‚nosilec starševske odgovornosti' pomeni osebo, ki ima starševsko odgovornost do otroka;

[…]

11. ‚neupravičena premestitev ali zadržanje' pomeni premestitev ali zadržanje otroka, kadar:

a) je to kršitev pravic do varstva in vzgoje, pridobljenih s sodno odločbo ali po samem zakonu ali z dogovorom, ki ima pravno veljavo v skladu z zakonodajo države članice, v kateri je imel otrok običajno prebivališče neposredno pred premestitvijo ali zadržanjem,

in

b) pod pogojem, da so se pravice do varstva in vzgoje otroka v času premestitve ali zadržanja dejansko izvajale, skupaj ali posamezno, ali bi se bile izvajale, če do premestitve ali zadržanja ne bi prišlo. Za varstvo in vzgojo otroka se šteje, da se izvršuje skupno, kadar v skladu s sodno odločbo ali po samem zakonu eden od nosilcev starševske odgovornosti ne more odločati o kraju otrokovega prebivališča brez soglasja drugega nosilca starševske odgovornosti."

10 Člen 8 Uredbe določa:

„1. Sodišča države članice so pristojna v zadevah starševske odgovornosti v zvezi z otrokom, ki običajno prebiva v tisti državi članici v trenutku, ko je sodišče začelo postopek.

2. Odstavek 1 se uporablja ob upoštevanju členov 9, 10 in 12.“

11 Člen 10 Uredbe določa:

„Pri neupravičeni premestitvi ali zadržanju otroka sodišča države članice, v kateri je otrok običajno prebival neposredno pred neupravičeno premestitvijo ali zadržanjem, obdržijo svojo pristojnost, dokler otrok ne pridobi običajnega prebivališča v drugi državi članici […]“

12 Člen 11 Uredbe določa:

„1. Kadar oseba, institucija ali drug organ, ki ima pravico do varstva in vzgoje otroka, zahteva od pristojnih organov v državi članici, da izdajo sodno odločbo na podlagi [Haaške konvencije iz leta 1980], da bi dosegla vrnitev otroka, ki je bil neupravičeno premeščen ali zadržan v drugi državi članici, ki ni država članica, kjer je običajno prebival neposredno pred neupravičeno premestitvijo ali zadržanjem, se uporabljata odstavka 2 do 8.

2. Pri uporabi členov 12 in 13 Haaške konvencije iz leta 1980 se zagotovi otroku možnost biti med postopkom zaslišan, razen če to ni primerno zaradi otrokove starosti ali zrelosti.

3. Sodišče, pri katerem je bil vložen zahtevek za vrnitev otroka iz odstavka 1, ukrepa v postopku na podlagi zahtevka kar se da hitro in uporabi najhitrejši postopek, ki ga predvideva nacionalno pravo.

Brez poseganja v prvi pododstavek izda sodišče sodno odločbo v roku šestih tednov po vložitvi zahtevka, razen takrat, kadar izjemne okoliščine to onemogočajo.

4. Sodišče ne more zavrniti vrnitve otroka na podlagi člena 13(b) Haaške konvencije iz leta 1980, če se ugotovi, da so sprejeti vsi potrebni ukrepi za zagotovitev zaščite otroka po njegovi vrnitvi.

5. Sodišče ne more zavrniti vrnitve otroka, ne da bi bila osebi, ki zahteva vrnitev otroka, dana možnost biti zaslišana.

6. Če je sodišče v skladu s členom 13 Haaške konvencije iz leta 1980 izdalo sodno odločbo, da se otrok ne vrne, mora v skladu z nacionalno zakonodajo takoj neposredno ali preko svojega osrednjega organa poslati kopijo odločbe, da se otrok ne vrne, in kopije ustreznih dokumentov, zlasti prepisa zaslišanja pred sodiščem, pristojnemu sodišču ali osrednjemu organu v državi članici, kjer je otrok običajno prebival neposredno pred neupravičeno premestitvijo ali zadržanjem. Sodišče mora prejeti vse omenjene dokumente v enem mesecu od dne izdaje odločbe o tem, da se otrok ne vrne.

7. Razen v primeru, da je ena od strank začela postopek pred sodišči v državi članici, kjer je otrok običajno prebival neposredno pred neupravičeno premestitvijo ali

zadržanjem, mora sodišče ali osrednji organ, ki prejme dokumente iz odstavka 6, o tem obvestiti stranke in jih povabiti, naj v skladu z nacionalno zakonodajo predložijo sodišču v roku treh mesecev od dne obvestila svoje predloge, da bi lahko sodišče preučilo vprašanje dodelitve varstva in vzgoje otroka.

Brez poseganja v pravila o pristojnosti iz te uredbe sodišče zaključi primer, če v roku ne prejme nobenih predlogov.

8. Ne glede na sodno odločbo, da se otrok ne vrne, na podlagi člena 13 Haaške konvencije iz leta 1980, je kakršna koli kasnejša sodna odločba, ki zahteva vrnitev otroka in jo izda na podlagi te uredbe pristojno sodišče, izvršljiva v skladu z Oddelkom 4 Poglavja III spodaj, da bi se zagotovila vrnitev otroka.“

13 Poglavje III Uredbe z naslovom „Priznavanje in izvršitev“ vključuje člene od 21 do 52. Oddelek 4 tega poglavja III z naslovom „Izvršljivost nekaterih sodnih odločb o pravici do stikov in nekaterih sodnih odločb o vrnitvi otroka“ vključuje člene od 40 do 45.

14 Člen 21(1) in (3) Uredbe določa:

„1. Sodna odločba, izdana v državi članici, se v drugih državah članicah prizna, ne da bi bilo potrebno za priznanje začeti kakršenkoli poseben postopek.

[…]

3. Brez poseganja v oddelek 4 tega poglavja lahko vsaka zainteresirana stranka v skladu s postopkom iz oddelka 2 tega poglavja zahteva izdajo odločbe o priznanju oz. nepriznanju sodne odločbe.“

15 Člen 23 Uredbe določa:

„Sodna odločba v zvezi s starševsko odgovornostjo se ne prizna:

a) če bi bilo njeno priznanje v očitnem nasprotju z javnim redom v državi članici, v kateri se zahteva priznanje, z upoštevanjem otrokovih koristi;

[…]“

16 Člen 24 Uredbe določa:

„Pristojnosti sodišča države članice izvora se ne sme preverjati. Preizkusa javnega reda iz členov 22(a) in 23(a) ni dovoljeno uporabiti glede pravil o pristojnosti, določenih v členih od 3 do 14.“

17 Člen 28(1) Uredbe določa:

„Sodna odločba o izvrševanju starševske odgovornosti glede otroka, izdana v državi članici in ki je izvršljiva v tej državi članici ter je bila vročena, se izvrši v drugi državi članici, ko je na zahtevo katere koli od zainteresiranih strank razglašena za izvršljivo v tej državi.“

18 Člen 31 Uredbe določa:

„1. Sodišče, pri katerem se vloži zahteva [za razglasitev izvršljivosti], odloči takoj. Oseba, proti kateri se zahteva izvršitev, [in otrok] v tej fazi postopka nima[ta] možnosti podajati kakršnih koli izjav glede zahteve.

2. Zahteva se lahko zavrne samo zaradi enega od razlogov iz členov 22, 23 in 24.

3. Pod nobenimi pogoji tuje sodne odločbe ni dovoljeno preverjati glede vsebine."

19 Člen 40 Uredbe določa:

„1. Ta oddelek se uporablja za:

[…]

b) vrnitev otroka, ki je določena v sodni odločbi, izrečeni v skladu s členom 11(8).

2. Določbe tega oddelka ne preprečujejo nosilcu starševske odgovornosti, da zahteva priznanje in izvršitev sodne odločbe v skladu z določbami oddelkov 1 in 2 tega poglavja."

20 Člen 42 Uredbe, naslovljen „Vrnitev otroka“, določa:

„1. Pravica do stikov z otrokom iz člena 40(1)(b), priznana v izvršljivi sodni odločbi, izrečeni v državi članici, se prizna in je izvršljiva v drugi državi članici, ne da bi bila potrebna razglasitev izvršljivosti in brez možnosti nasprotovanja njenemu priznanju, če je bilo o sodni odločbi v državi članici izvora izdano potrdilo v skladu z odstavkom 2.

Celo kadar nacionalno pravo za odločbo o pravici do stikov ne predvideva izvršljivosti po samem zakonu, lahko sodišče izvora odloči, da je sodna odločba izvršljiva ne glede na možnost pravnega sredstva.

2. Sodnik izvora, ki je izdal sodno odločbo iz člena 40(1)(b), izda potrdilo iz odstavka 1 le, če:

a) je bila otroku dana možnost biti zaslišan, razen če se je smatralo, da zaslišanje ni primerno zaradi otrokove starosti ali zrelosti,

b) so stranke imele možnost biti zaslišane in

c) je sodišče upoštevalo pri izdaji sodne odločbe razloge in dokaze, na podlagi katerih se izda odredba v skladu s členom 13 Haaške konvencije iz leta 1980.

Če sodišče ali drug organ sprejme ukrepe za zagotovitev zaščite otroka po njegovi vrnitvi v državo običajnega prebivališča, vsebuje potrdilo podrobne podatke o takšnih ukrepih.

Sodnik izvora po lastni presoji izda navedeno potrdilo na standardnem obrazcu iz Priloge IV (potrdilo o vrnitvi otroka (otrok)).

Potrdilo se izpolni v jeziku, v katerem je sestavljena sodna odločba.“

21 Člen 43 Uredbe določa:

„1. Za vsak popravek potrdila se uporablja pravo države članice izvora.

2. Zoper izdajo potrdila v skladu s členoma 41(1) ali 42(1) ni pravnega sredstva.“

22 V skladu s členom 44 Uredbe „potrdilo učinkuje v okvirih izvršljivosti sodne odločbe“.

23 Člen 60 Uredbe določa:

„S to uredbo so med državami članicami nadomeščene naslednje konvencije, v kolikor se nanašajo na zadeve, urejene s to uredbo:

[…]

e) [Haaška konvencija iž leta 1980].“

24 Člen 68 Uredbe določa:

„Države članice Komisijo uradno obvestijo [o] seznami[h] sodišč in pravni[h] sredst[ev] iz členov 21, 29, 33 in 34 ter njihovih spremembah.

Komisija te podatke sproti dopolnjuje in z objavo v Uradnem listu Evropske unije in na druge načine poskrbi, da so javno dostopni.“

25 Iz podatkov o sodiščih in pravnih sredstvih, sporočenih v skladu s členom 68 Uredbe št. 2201/2003 (UL 2005, C 40, str. 2), izhaja, da je v skladu z njenim členom 68, prvi odstavek, Republika Litva Komisijo obvestila, da so zahteve iz členov 21 in 29 te uredbe in pravno sredstvo iz njenega člena 33 predloženi pri Lietuvos apeliacinis teismas (pritožbeno sodišče) in da se odločitev, izdana v zvezi s pravnim sredstvom iz člena 34 te uredbe, lahko izpodbija samo z zahtevo za varstvo zakonitosti pred Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (vrhovno sodišče).

26 Iz omenjenih podatkov izhaja, da mora biti zahteva za razglasitev izvršljivosti odločbe, ki jo je izdalo sodišče države članice, ki ni Republika Litva, na podlagi člena 28(1) vložena pri Lietuvos apeliacinis teismas.

27 V skladu s členom 72 Uredbe se ta pretežno začne uporabljati 1. marca 2005. Uredba se ne uporablja za Kraljevino Dansko.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

28 I. Rinau, litovska državljanka, in M. Rinau, nemški državljan, sta 27. julija 2003 sklenila zakonsko zvezo in prebivala v Bergfeldu (Nemčija). 11. januarja 2005 se jima je rodila hči Luisa. Marca leta 2005 sta zakonca Rinau začela prebivati ločeno, pri čemer je Luisa ostala pri materi. Takrat je bil – kot je sporočilo predložitveno sodišče – pri Amtsgericht Oranienburg (Nemčija) vložen predlog za razvezo zakonske zveze.

29 21. julija 2006 je I. Rinau, ko je od M. Rinaua dobila dovoljenje, da z njuno hčerjo zaradi dvotedenskih počitnic zapusti nemško ozemlje, s to hčerjo in s sinom iz prejšnje zveze odšla v Litvo, kjer je še sedaj.

30 Amtsgericht Oranienburg je 14. avgusta 2006 varstvo in vzgojo Luise začasno dodelilo očetu. Brandenburgisches Oberlandesgericht (Nemčija) je 11. oktobra 2006 zavrnilo pritožbo I. Rinau in potrdilo odločbo Amtsgericht Oranienburg.

31 M. Rinau se je 30. oktobra 2006 obrnil na Klaipėdos apygardos teismas (pokrajinsko sodišče Klaipede) (Litva), da bi dosegel vrnitev hčere v Nemčijo, s tem da se je skliceval na Haaško konvencijo iz leta 1980 in na Uredbo. Z odločbo z dne 22. decembra 2006 je to sodišče njegov predlog zavrnilo.

32 V skladu s podatki, ki jih je Sodišče dobilo na obravnavi, je odvetnik M. Rinau to odločbo z dne 22. decembra 2006 posredoval osrednjemu nemškemu organu, ta organ pa je sam o njem obvestil Amtsgericht Oranienburg. Po tem posredovanju je osrednji litovski organ poslal prevod te odločbe v nemščini.

33 Lietuvos apeliacinis teismas je z odločbo z dne 15. marca 2007 spremenilo odločbo Klaipėdos apygardos teismas in odredilo vrnitev otroka v Nemčijo.

34 Aprila 2007 je Klaipėdos apygardos teismas sprejelo sklep o odložitvi izvršitve odločbe Lietuvos apeliacinis teismas z dne 15. marca 2007. Slednje sodišče je ta sklep razveljavilo z odločbo z dne 4. junija 2007. Kot je pojasnilo na obravnavi, je bila izvršitev odločbe z dne 15. marca 2007 večkrat odložena.

35 I. Rinau in državni tožilec Republike Litve sta 4. junija 2007 oziroma 13. junija 2007 pri Klaipėdos apygardos teismas predlagala obnovo postopka, s tem da sta se sklicevala na nova dejstva in interes otroka v smislu člena 13, prvi odstavek, Haaške konvencije iz leta 1980. To sodišče je 19. junija 2007 te predloge zavrnilo, ker naj ne bi bilo pristojno za odločanje, to pristojnost naj bi namreč imela nemška sodišča. Ker je I. Rinau zoper to odločbo o zavrnitvi vložila pritožbo, jo je Lietuvos apeliacinis teismas potrdilo z odločbo z dne 27. avgusta 2007. Ti zadnji odločbi je Lietuvos Aukščiausiasis Teismas razveljavilo s sodbo z dne 7. januarja 2008 in zadevo s temi predlogi vrnilo Klaipėdos apygardos teismas.

36 Z odločbo z dne 21. marca 2008 je Klaipėdos apygardos teismas ponovno zavrnilo te predloge. To odločbo je potrdilo Lietuvos apeliacinis teismas z odločbo z dne 30. aprila 2008. Na predlog I. Rinau je Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 26. maja 2008 odločilo, da razsodi o teh odločbah, in odložilo izvršitev odločbe z dne 15. marca 2007, s katero je bila odrejena vrnitev Luise v Nemčijo, vse dokler vsebinsko ne odloči o zadevi.

37 Med tem časom je Amtsgericht Oranienburg s sodbo z dne 20. junija 2007 razglasilo razvezo zakonske zveze zakoncev Rinau. Dokončno varstvo in vzgojo Luise je dodelilo M. Rinauu. Upoštevajoč zlasti odločbo Klaipėdos apygardos teismas z dne 22. decembra 2006, s katero je bila zavrnjena vrnitev otroka, je Amtsgericht upoštevalo vsebino te odločbe in predstavljene trditve ter odredilo I. Rinau, naj vrne otroka v Nemčijo in ga zaupa v varstvo in vzgojo M. Rinauu. I. Rinau na tej obravnavi ni bila prisotna, bila pa je zastopana in je predložila stališča. Istega dne je Amtsgericht Oranienburg tej odločbi priložilo potrdilo, izdano na podlagi člena 42 Uredbe.

38 Brandenburgisches Oberlandesgericht je 20. februarja 2008 zavrnilo pritožbo I. Rinau zoper to sodbo, jo potrdilo v delu, v katerem se nanaša na varstvo in vzgojo Luise, ter ugotovilo, da bi bila morala I. Rinau že privesti otroka v Nemčijo. I. Rinau je bila na obravnavi prisotna in je predložila stališča.

39 I. Rinau je pri Lietuvos apeliacinis teismas vložila predlog, naj se sodba Amtsgericht Oranienburg z dne 20. junija 2007 ne prizna v delu, v katerem sta bila varstvo in vzgoja Luise dodeljena M. Rinauu, materi pa naloženo, naj otroka vrne očetu in mu zaupa varstvo in vzgojo.

40 Lietuvos apeliacinis teismas je 14. septembra 2007 izdalo sklep, s katerim je presodilo, da je predlog I. Rinau nedopusten. Po mnenju tega sodišča potrdilo, ki ga je na podlagi člena 42 Uredbe izdalo Amtsgericht Oranienburg, kaže na to, da so vsi pogoji, potrebni za izdajo tega potrdila, našteti v odstavku 2 tega člena, izpolnjeni. Lietuvos apeliacinis teismas je menilo, da bi morala biti ta sodba, v delu, v katerem je z njo odrejena vrnitev otroka v Nemčijo, izvršena neposredno na podlagi določb poglavja III, oddelek 4, Uredbe, ne da bi bilo treba uporabiti poseben postopek za razglasitev izvršljivosti priznanja in izvršitve sodnih odločb, zato je presodilo, da je treba predlog I. Rinau za nepriznanje dela sodbe, s katerim ji je bila naložena vrnitev Luise očetu in prepustitev temu njenega varstva in vzgoje, razglasiti za nedopusten.

41 I. Rinau je zato vložila zahtevo za varstvo zakonitosti pri Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, v kateri je predlagala razveljavitev tega sklepa in sprejetje nove odločbe, s katero bi bilo ugodeno njenemu predlogu za nepriznanje sodbe Amtsgericht Oranienburg z dne 20. junija 2007 v delu, v katerem sta bila varstvo in vzgoja Luise dodeljena M. Rinauu, I. Rinau pa naloženo, naj otroka vrne očetu in mu prepusti varstvo in vzgojo.

42 V teh okoliščinah je Lietuvos Aukščiausiasis Teismas prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje postavilo ta vprašanja:

„1. Ali lahko zainteresirana stranka v smislu člena 21 Uredbe […] predlaga, naj se sodna odločba ne prizna, če ni bil vložen predlog za priznanje te odločbe?

2. V primeru pritrdilnega odgovora na prvo vprašanje: kako naj nacionalno sodišče pri obravnavanju predloga za nepriznanje odločbe, ki jo vloži oseba, proti kateri se mora odločba izvršiti, uporabi člen 31(1) Uredbe […], ki določa, da ‚[…] [o]seba, proti kateri se zahteva izvršitev, [in otrok] v tej fazi postopka nima[ta] možnosti podajati kakršnih koli izjav glede zahteve‘?

3. Ali mora nacionalno sodišče, ki je od nosilca starševske odgovornosti prejelo predlog za nepriznanje odločbe sodišča države članice izvora, s katero je nosilcu odrejeno, naj otroka, ki živi z njim, vrne v državo izvora, in glede katere je bilo izdano potrdilo iz člena 42 Uredbe […], to zahtevo preučiti na podlagi določb iz oddelkov 1 in 2 poglavja III Uredbe […], kot to določa člen 40(2) te uredbe?

4. Kaj pomeni pogoj iz člena 21(3) Uredbe […] (‚[b]rez poseganja v oddelek 4 tega poglavja‘)?

5. Ali sta odločba o vrnitvi otroka in potrdilo na podlagi člena 42 Uredbe […], ki ju izda sodišče države članice izvora, potem ko je sodišče države članice, v kateri se nezakonito zadržuje otroka, izdalo odločbo o vrnitvi otroka v njegovo državo izvora, v skladu s cilji in postopki Uredbe […]?

6. Ali prepoved preverjanja pristojnosti sodišča države članice izvora iz člena 24 Uredbe […] pomeni, da je nacionalno sodišče, ki je prejelo predlog za priznanje ali nepriznanje odločbe tujega sodišča in ki ne sme preverjati pristojnosti sodišča države članice izvora niti ni ugotovilo, da obstajajo drugi razlogi za nepriznanje odločb iz člena 23 Uredbe […], dolžno priznati odločbo sodišča države članice izvora o vrnitvi otroka, če sodišče države članice izvora pri odločanju o otrokovi vrnitvi ni upoštevalo postopka iz Uredbe?“

Nujni postopek

43 Lietuvos Aukščiausiasis Teismas je s sklepom z dne 21. maja 2008, ki ga je vložilo v sodno tajništvo Sodišča 22. maja 2008, predlagalo, naj se predlog za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 104b obravnava po nujnem postopku.

44 Predložitveno sodišče je ta predlog obrazložilo s sklicevanjem na uvodno izjavo 17 Uredbe, ki se nanaša na takojšnjo vrnitev odvzetega otroka, in na člen 11(3) iste uredbe, ki sodišču, pri katerem je bil vložen zahtevek za vrnitev, določa rok šestih tednov, da izda sodbo. Nacionalno sodišče ugotavlja potrebo po nujnem ukrepanju, ker naj bi bil kakršen koli odlog neugoden za razmerje med otrokom in staršem, s katerim ne živi. Poslabšanje tega razmerja bi lahko bilo nepopravljivo.

45 Predložitveno sodišče to utemeljuje tudi s potrebo po varstvu otroka pred morebitno škodo in z nujnostjo zagotovitve pravilnega ravnotežja med interesi otroka in interesi njegovih staršev, zaradi česar naj bi bilo ravno tako potrebno obravnavanje po nujnem postopku.

46 Na predlog sodnika poročevalca in po opredelitvi generalnega pravobranilca je tretji senat Sodišča odločil, da ugodi predlogu predložitvenega sodišča, naj se predlog za sprejetje predhodne odločbe obravnava po nujnem postopku.

Vprašanja za predhodno odločanje

Uvodne ugotovitve

47 Cilj Konvencije z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 1972, L 299, str. 32), ki je bila pozneje večkrat spremenjena, je bil olajšanje priznavanja in izvrševanja sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah med državami pogodbenicami. V ta namen je uvedla pravila o pristojnosti in postopkih priznavanja in izvrševanja sodnih odločb v teh zadevah. Ta pravila so temeljila na načelu zaupanja sodišč ene države pogodbenice v sodne odločbe, ki jih izdajo sodišča druge države pogodbenice, in obratno. V skladu z njenim členom 1 se ta konvencija ne uporablja za osebna stanja ali pravno in poslovno sposobnost fizičnih oseb in za premoženjska razmerja iz zakonske zveze.

48 Haaška konvencija iz leta 1980 je bila sprejeta, ker je interes otroka bistvenega pomena za vsa vprašanja v zvezi z njegovim varstvom in vzgojo in ga je treba na mednarodni ravni varovati pred škodljivimi učinki neupravičene premestitve ali zadržanja ter ker

je treba uvesti postopke za zagotovitev takojšnje vrnitve otroka v državo, kjer ima običajno prebivališče, in zagotoviti varstvo pravice do stikov.

49 Usmeritev konvencij, omenjenih v prejšnjih dveh točkah, je bila v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo povzeta v Uredbi. Ta se uporablja v civilnih zadevah, ki se nanašajo po eni strani na razvezo, prenehanje življenjske skupnosti ali razveljavitev zakonske zveze ter po drugi strani na podelitev, izvrševanje, prenos, omejitev ali odvzem starševske odgovornosti.

50 V skladu z uvodno izjavo 21 Uredbe ta izhaja iz pojmovanja, da mora priznavanje in izvrševanje sodnih odločb, izrečenih v državi članici, temeljiti na načelu medsebojnega zaupanja in da je treba razloge za nepriznanje omejiti na kar najmanjši obseg.

51 V skladu z uvodnima izjavama 12 in 13 Uredbe ta izhaja iz pojmovanja, da je interes otroka najpomembnejši, pri čemer v skladu z uvodno izjavo 33 ta uredba zagotavlja spoštovanje temeljnih otrokovih pravic, kakor so določene v členu 24 Listine o temeljnih pravicah Evropske unije.

52 Namen Uredbe je zlasti odvračati od ugrabitev otrok v državah članicah in v primeru ugrabitve doseči takojšnjo vrnitev otroka.

53 V skladu z uvodno izjavo 17 te uredbe ta dopolnjuje določbe Haaške konvencije iz leta 1980, ki se kljub temu še uporablja.

54 Na podlagi člena 60 Uredba nadomesti Haaško konvencijo iz leta 1980.

55 Na vprašanja za predhodno odločanje je treba odgovoriti ob upoštevanju stališč in načel, navedenih v točkah od 47 do 54 te sodbe.

Četrto, peto in šesto vprašanje

56 S četrtim, petim in šestim vprašanjem, ki jih je treba obravnavati skupaj, predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali sta odločba o vrnitvi otroka in potrdilo na podlagi člena 42 Uredbe, ki ju izda sodišče države članice izvora, v skladu z njenimi cilji in postopki v primeru, ko je sodišče države članice, v kateri se nezakonito zadržuje otroka, izdalo odločbo o vrnitvi otroka v njegovo državo članico izvora. Nacionalno sodišče tudi zanima, ali je treba člen 24 Uredbe razlagati tako, da mora sodišče države članice, v kateri se nezakonito zadržuje otroka, priznati odločbo, s katero sodišče države članice izvora odreja vrnitev otroka, če to sodišče ni upoštevalo postopka iz Uredbe.

57 Člen 11(8) Uredbe določa, da je „[n]e glede na sodno odločbo, da se otrok ne vrne, na podlagi člena 13 Haaške konvencije iz leta 1980 […] kakršna koli kasnejša sodna odločba, ki zahteva vrnitev otroka in jo izda na podlagi te uredbe pristojno sodišče, izvršljiva v skladu z Oddelkom 4 Poglavja III spodaj, da bi se zagotovila vrnitev otroka“.

58 V nekaterih stališčih, predloženih Sodišču, se zastopa mnenje, da je učinek te določbe ta, da je mogoče na podlagi člena 42 Uredbe potrdilo izdati le, če je bila na podlagi člena 13 Haaške konvencije iz leta 1980 predhodno izdana odločba, da se otrok ne vrne. Iz tega naj bi sledilo, da je v zadevi v glavni stvari dejstvo, da je Lietuvos apeliacinis teismas z odločbo z dne 15. marca 2007 odredilo vrnitev otroka, onemogočilo sodiščem države članice izvora izdajo potrdila na podlagi člena 42, kot je to storilo Amtsgericht Oranienburg z odločbo z dne 20. junija 2007, ki jo je Brandenburgisches Oberlandesgericht potrdilo z odločbo z dne 20. februarja 2008.

59 Veljati mora razlaga, da na podlagi člena 42 Uredbe ni mogoče izdati potrdila, ne da bi bila prej izdana odločba, da se otrok ne vrne.

60 To je namreč razlaga, ki izhaja iz Uredbe kot celote in zlasti iz njenega člena 11(8).

61 Potem, ko je bilo določeno, da se sodna odločba, izdana v državi članici, v drugih državah članicah prizna, ne da bi bilo potrebno za priznanje začeti kakršenkoli poseben postopek, sta bila z Uredbo urejena priznanje in razglasitev izvršljivosti sodnih odločb v dveh delih (členi 21(1) in (3), 11(8), 40(1) in 42(1)). V skladu s prvim delom se sprejetje odločbe o priznanju in razglasitvi izvršljivosti lahko predlaga le po postopkih iz poglavja III, oddelek 2, te uredbe. V skladu z drugim se za izvršljivost nekaterih odločb o pravici do stikov ali o odreditvi vrnitve otroka uporabljajo določbe oddelka 4 istega poglavja.

62 Drugi del je strogo povezan z določbami Haaške konvencije iz leta 1980 in se – ob izpolnitvi nekaterih pogojev – nanaša na takojšnjo vrnitev otroka.

63 Izvršljivost odločbe, ki odreja vrnitev otroka in ki sledi odločbi, da se otrok ne vrne, je procesno samostojna, čeprav je neločljivo povezana z drugimi zadevami, ki jih ureja Uredba, zlasti s pravico do varstva, in sicer zato da se ne odlaša z vrnitvijo otroka, ki je bil nezakonito premeščen ali zadržan v drugi državi članici, ki ni država članica, kjer je običajno prebival neposredno pred nezakonito premestitvijo ali zadržanjem.

64 Postopkovna avtonomija določb iz členov 11(8), 40 in 42 Uredbe in prednost, ki jo ima pristojnost izvornega sodišča v okviru poglavja III, oddelek 4, Uredbe, sta izražena v členih 43 in 44 te uredbe, v katerih je določeno, da se za vsak popravek potrdila

uporablja pravo države članice izvora, da zoper izdajo potrdila ni pravnega sredstva in da potrdilo učinkuje le v okvirih izvršljivosti sodne odločbe.

65 Namen pridržka iz člena 21(3) Uredbe, izraženega z uporabo besed „brez poseganja v oddelek 4“, ki je predmet četrtega vprašanja, ki ga je postavilo predložitveno sodišče, je pojasniti, da možnost, ki jo ta določba daje vsaki zainteresirani stranki, da predlaga, naj se sprejme odločba o priznanju ali nepriznanju odločbe, izdane v državi članici, ne izključuje možnosti – ob izpolnjenih pogojih –, da se uporabi sistem, predviden v členih 11(8), 40 in 42 Uredbe, za primer vrnitve otroka, ki sledi odločbi, da se otrok ne vrne, ker ima ta sistem prednost pred sistemom iz oddelka 1 in 2 tega poglavja III.

66 Poudariti je treba, da postopek, določen za primer vrnitve otroka, ki sledi odločbi, da se otrok ne vrne, povzema in utrjuje določbe členov 12 in 13 Haaške konvencije iz leta 1980. Med drugim je rok za odločitev o predlogu za zadržanje zelo kratek. Poleg tega lahko na podlagi Uredbe pristojno sodišče sprejme končno odločbo, ki odreja vrnitev. Končno, postopek doseže vrh s potrditvijo odločbe, s katero dobi posebno izvršljivost, saj so pogoji podelitve in učinki potrdila izrecno opredeljeni z Uredbo.

67 Tako da glede pogojev za izdajo iz člena 42(2) Uredbe izhaja, da sodišče izvora, ki je izdalo odločbo iz člena 40(1)(b) te uredbe, izda potrdilo, le če:

„a) je bila otroku dana možnost biti zaslišan, razen če se je smatralo, da zaslišanje ni primerno zaradi otrokove starosti ali zrelosti,

b) so stranke imele možnost biti zaslišane in

c) je sodišče upoštevalo pri izdaji sodne odločbe razloge in dokaze, na podlagi katerih se izda odredba v skladu s členom 13 Haaške konvencije iz leta 1980“.

68 Glede učinkov potrdila je treba ugotoviti, da se, takoj ko je bilo to izdano, odločba o vrnitvi otroka iz člena 40(1)(b) prizna in je izvršljiva v drugi državi članici, ne da bi bila potrebna razglasitev izvršljivosti in brez možnosti nasprotovanja njenemu priznanju.

69 Opozoriti je treba, da ta sistem velja le v primeru vrnitve otroka, ki sledi odločbi, da se otrok ne vrne, iz člena 11(8) Uredbe.

70 Temu v prid je tudi člen 11(8), v katerem je določeno, da je „[n]e glede na sodno odločbo, da se otrok ne vrne, na podlagi člena 13 Haaške konvencije iz leta 1980 […] kakršna koli kasnejša sodna odločba, ki zahteva vrnitev otroka in jo izda na podlagi te uredbe pristojno sodišče, izvršljiva v skladu z Oddelkom 4 Poglavja III spodaj, da bi se zagotovila vrnitev otroka“.

71 Čeprav je izraz „[n]e glede na sodno odločbo, da se otrok ne vrne“ na neki način dvoumen, pa njegova povezava z izrazom „kakršna koli kasnejša sodna odločba“ kaže na kronološko povezavo med odločbo, da se otrok ne vrne, in poznejšo sodno odločbo, ker taka formulacija ne dopušča nobenega dvoma o predhodnosti prve odločbe.

72 To razlago potrjuje uvodna izjava 17 Uredbe, tako da pojasnjuje, da sodno odločbo, da se otrok ne vrne, „lahko nadomesti kasnejša odločba sodišča države članice otrokovega običajnega prebivališča pred njegovo neupravičeno premestitvijo ali zadržanjem“.

73 Iz člena 42(2)(c) Uredbe, ki sodišču nalaga, naj pri izdaji sodne odločbe upošteva razloge in dokaze, na podlagi katerih se izda odločba v skladu s členom 13 Haaške konvencije iz leta 1980, izhaja, da lahko to sodišče odloči šele po izdaji odločbe, da se otrok ne vrne, ki je bila sprejeta v državi članici izvršitve.

74 Iz tega sledi, da je člen 40(1)(b) Uredbe določba, ki se uporabi le, kadar je bila v državi članici izvršitve pred tem izdana odločba, da se otrok ne vrne.

75 Vendar ni mogoče sprejeti posledic, ki so v stališčih, omenjenih v točki 58 obravnavane sodbe, izpeljane iz te razlage.

76 Člen 11(3) Uredbe namreč zahteva, naj sodišče, pri katerem je bil vložen zahtevek za vrnitev otroka, ukrepa kar se da hitro in uporabi najhitrejši postopek, ki ga predvideva nacionalno pravo. V drugem pododstavku iste določbe je določeno, da se brez poseganja v ta cilj hitrosti sodna odločba izda v roku šestih tednov po vložitvi zahtevka, razen takrat, kadar izjemne okoliščine to onemogočajo.

77 Natančneje je v odstavku 6 navedenega člena 11 določeno, da mora sodišče, če je izdalo sodno odločbo, da se otrok ne vrne, takoj neposredno ali prek svojega osrednjega organa poslati kopijo odločbe, da se otrok ne vrne, in kopije ustreznih dokumentov, zlasti prepisa zaslišanja pred sodiščem, pristojnemu sodišču ali osrednjemu organu v državi članici, kjer je otrok običajno prebival neposredno pred neupravičeno premestitvijo ali zadržanjem. Nujnost teh ukrepov se prav tako izraža v zadnjem stavku tega odstavka, ki določa, da mora sodišče izvora „prejeti vse omenjene dokumente v enem mesecu od dne izdaje odločbe o tem, da se otrok ne vrne“.

78 Te določbe se ne nanašajo le na zagotovitev takojšnje vrnitve otroka v državo članico, v kateri je običajno prebival neposredno pred neupravičeno premestitvijo ali zadržanjem, temveč tudi na to, da omogočijo sodišču izvora, da presodi razloge in dokaze, na podlagi katerih je bila sprejeta odločba, da se otrok ne vrne.

79 Sodišče izvora je zlasti dolžno preučiti, ali so pogoji, navedeni v točki 67 te sodbe, izpolnjeni.

80 Ker je ta presoja, v zadnji instanci, naloga sodišča izvora na podlagi členov 10 in 40(1)(b) Uredbe, postopkovna vprašanja, ki se po tem, ko je bila izdana odločba, da se otrok ne vrne, pojavijo ali ponovno pojavijo v državi članici izvršitve, niso odločilna in se lahko šteje, da za potrebe izvajanja Uredbe nimajo vpliva.

81 Če to ne bi bilo tako, bi obstajalo tveganje, da Uredba ne bi imela učinka, saj bi moral biti za cilj takojšnje vrnitve otroka izpolnjen pogoj izčrpanosti pravnih sredstev v nacionalnem pravu države članice, v kateri se otroka neupravičeno zadržuje. To tveganje je treba toliko bolj upoštevati pri mlajših otrocih, ker biološkega časa ni mogoče meriti po splošnih merilih zaradi intelektualne in psihološke strukture teh otrok ter hitrosti, s katero se ta razvija.

82 Čeprav cilj Uredbe ni poenotenje pravil materialnega in postopkovnega prava različnih držav članic, pa je pomembno, da uporaba teh nacionalnih pravil ne vpliva na njeno učinkovitost (glej po analogiji v zvezi s Konvencijo z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah sodbe z dne 15. maja 1990 v zadevi Hagen (C-365/88, Recueil, str. I-1845, točki 19 in 20); z dne 7. marca 1995 v zadevi Shevill in drugi (C-68/93, Recueil, str. I-415, točka 36) in z dne 27. aprila 2004 v zadevi Turner (C-159/02, Recueil, str. I-3565, točka 29)).

83 Dodati je treba, da je ta razlaga Uredbe skladna z njenimi zahtevami in namenom in je edina, ki najbolje zagotavlja učinkovitost prava Skupnosti.

84 Poleg tega je podkrepljena z dvema dejstvoma. Prvo temelji na izrazu „kakršna koli kasnejša sodna odločba, ki zahteva vrnitev otroka“ iž člena 11(8) Uredbe, ki izraža idejo, da je sodišče izvora, ko je sprejeta odločba, da se otrok ne vrne, lahko obvezano, da izda eno ali več odločb, katerih namen je vrnitev otroka, tudi v primerih, ki so postopkovno ali dejansko brezizhodni. Drugo dejstvo je sistemsko in temelji na dejstvu, da lahko sodišče izvora – v nasprotju s postopkom, določenim v členih od 33 do 35 te uredbe za zahtevo za razglasitev izvršljivosti – odločbe, izdane v skladu s poglavjem III, oddelek 4, te uredbe (pravica do stikov in vrnitve otroka), razglasi za izvršljive neodvisno od tega, ali obstaja možnost vložitve pravnega sredstva, bodisi v državi članici izvora bodisi državi članici izvršitve.

85 S tem da zoper izdajo potrdila na podlagi člena 42(1) ni dopustno nobeno pravno sredstvo z izjemo popravka potrdila v smislu člena 43(1) Uredbe, ta uredba sledi cilju preprečitve zmanjšanja učinkovitosti njenih določb zaradi zlorabe postopka. Poleg tega v členu 68 med pravnimi sredstvi ni omenjeno nobeno pravno sredstvo, ki se vloži zoper odločbe, sprejete na podlagi poglavja III, oddelek 4, Uredbe.

86 Ti preudarki ustrezajo posebnostim spora o glavni stvari.

87 Po eni strani ni videti, da vrsta odločb, ki so jih izdala litovska sodišča tako glede zahtevka za vrnitev kot glede predloga za nepriznanje odločbe, potrjene v skladu s členom 42 Uredbe, spoštuje avtonomijo postopka, določenega v zadnji določbi. Po drugi strani število odločb in njihova različnost (razveljavitve, spremembe, obnove, odložitve izvršitve) dokazujejo, da je bil, kljub temu da so bili morebiti uporabljeni najhitrejši postopki notranjega prava, čas, ki je potekel že na dan izdaje potrdila, v očitnem nasprotju z zahtevami te uredbe.

88 Ker ni bil izražen noben dvom o verodostojnosti potrdila, ki ga je izdalo Amtsgericht Oranienburg, in ker to vsebuje vse podatke, zahtevane v členu 42 Uredbe, je treba še pojasniti, da sta lahko pravno sredstvo zoper izdajo potrdila ali ugovor zoper njegovo priznanje, v skladu s členom 43(2) Uredbe le zavrnjena, ker lahko zaprošeno sodišče le ugotovi izvršljivost potrjene odločbe.

89 Glede navedenega je treba na četrto, peto in šesto vprašanje odgovoriti, da tedaj, ko je odločba, da se otrok ne vrne, sprejeta in je o njej obveščeno sodišče izvora, za namen izdaje potrdila iz člena 42 Uredbe ni pomembno, ali je bila izvršitev te odločbe odložena, ali je bila ta odločba spremenjena, razveljavljena oziroma v vsakem primeru ni postala pravnomočna ali pa jo je nadomestila odločba o vrnitvi otroka, saj do vrnitve otroka dejansko ni prišlo. Ker glede verodostojnosti tega potrdila ni bil izražen noben dvom in ker je bilo to sestavljeno v skladu z obrazcem iz Priloge IV k Uredbi, je nasprotovanje priznanju odločbe o vrnitvi otroka prepovedano, naloga zaprošenega sodišča pa je le ugotoviti izvršljivost potrjene odločbe in ugoditi takojšnji vrnitvi otroka.

Prvo vprašanje

90 S prvim vprašanjem predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali lahko zainteresirana stranka v smislu člena 21 Uredbe predlaga, naj se sodna odločba ne prizna, če ni bil vložen predlog za priznanje te odločbe.

91 Odgovor na četrto, peto in šesto vprašanje izključuje možnost predloga za nepriznanje v primeru, ko je bila odločba o vrnitvi otroka sprejeta in potrjena v skladu z določbami členov 11(8) in 42 Uredbe.

92 Vendar te možnosti ni mogoče zavrniti na splošno.

93 Člen 21(3) Uredbe namreč določa, da „[b]rez poseganja v oddelek 4 tega poglavja lahko vsaka zainteresirana stranka v skladu s postopkom iz oddelka 2 tega poglavja zahteva izdajo odločbe o priznanju oz. nepriznanju sodne odločbe“. Drugi podostavek tega odstavka določa v ta namen pravila krajevne pristojnosti.

94 Izključeno ni niti, da predlog za nepriznanje odločbe *incidenter* povzroči njeno priznanje; to je primer, v katerem bi se uporabil odstavek 4 navedenega člena 21.

95 Možnost vložitve predloga za nepriznanje, če ni bil pred tem vložen predlog za priznanje, lahko izpolnjuje različne cilje, bodisi vsebinske, zlasti tiste, ki se nanašajo na interese otroka ali stabilnost in mirnost družine, bodisi postopkovne, tako da omogoča, da se vnaprej predložijo dokazi, ki v prihodnosti morebiti ne bi bili več na voljo.

96 S predlogom za nepriznanje pa mora biti spoštovan postopek iz poglavja III, oddelek 2, Uredbe, pri čemer se zlasti lahko po določbah notranjega prava obravnava le, če to ne omejuje niti obsega niti učinkov te uredbe.

97 Zato je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da razen v primeru, ko se v postopku obravnava potrjena odločba ob uporabi členov 11(8) in od 40 do 42 Uredbe, lahko vsaka zainteresirana stranka predlaga, naj se sodna odločba ne prizna, čeprav pred tem ni bil vložen predlog za priznanje odločbe.

Drugo vprašanje

98 Z drugim vprašanjem predložitveno sodišče sprašuje, kako naj, kadar mora obravnavati predlog za nepriznanje odločbe, ki jo vloži oseba, proti kateri naj se odločba izvrši, in če pred tem ni bil vložen noben predlog za priznanje, uporabi člen 31(1) Uredbe, ki določa, da „[o]seba, proti kateri se zahteva izvršitev, [in otrok] v tej fazi postopka nima[ta] možnosti podajati kakršnih koli izjav glede zahteve“.

99 Pridržek iz točke 91 obravnavane sodbe velja tudi v okviru tega vprašanja.

100 S tem pridržkom je treba ugotoviti, da se v primeru, ko je predlog za nepriznanje sodne odločbe vložen, ne da bi bil vložen predlog za priznanje te odločbe, člen 31(1) Uredbe razlaga glede na posebno sistematiko poglavja III, oddelka 2, Uredbe. Zato se ta določba ne uporabi.

101 Člen 31 Uredbe se namreč nanaša na razglasitev izvršljivosti. Določa, da v tem primeru stranka, proti kateri se zahteva izvršitev, nima možnosti podajati kakršnih koli izjav glede zahteve. Tak postopek je treba razumeti glede na dejstvo, da zato ker je izvršilen in enostranski, ne more biti dovoljeno, da stranka podaja izjave, saj bi tako ta postopek postal deklaratoren in kontradiktoren, kar pa bi bilo v nasprotju z njegovo logiko, in sicer da so pravice obrambe zagotovljene s pravnim sredstvom iz člena 33 Uredbe.

102 Položaj v primeru predloga za nepriznanje je drugačen.

103 Razlog za to razliko je v dejstvu, da je predlagatelj v takem položaju oseba, proti kateri se lahko vloži zahteva za razglasitev izvršljivosti.

104 Ker zahteve iz točke 101 obravnavane sodbe niso več utemeljene, stranki, proti kateri je vložen predlog za nepriznanje, ne more biti odvzeta možnost, da podaja izjave.

105 Kakršna koli druga rešitev bi omejevala učinkovitost tožbe predlagatelja, ker se predmet postopka o nepriznanju nanaša na negativno ugotovitev, ki po svoji naravi zahteva kontradiktorni postopek.

106 Iz tega izhaja, da – kot navaja Komisija – tožena stranka, ki zahteva priznanje, lahko podaja izjave.

107 Na drugo vprašanje je torej treba odgovoriti, da člen 31(1) Uredbe, v delu, v katerem določa, da oseba, proti kateri se zahteva izvršitev, in otrok v tej fazi postopka nimata možnosti podajati kakršnih koli izjav glede zahteve, ne velja v postopku za nepriznanje sodne odločbe, v zvezi s katero pred tem ni bil vložen predlog za priznanje. V takem primeru lahko tožena stranka, ki zahteva priznanje, podaja izjave.

Tretje vprašanje

108 S tretjim vprašanjem predložitveno sodišče sprašuje, ali mora nacionalno sodišče, ki je od nosilca starševske odgovornosti prejelo predlog za nepriznanje odločbe sodišča države izvora, v katerem se od nosilca zahteva, naj otroka vrne v državo izvora, glede

te odločbe pa je bilo izdano potrdilo iz člena 42 Uredbe, ta predlog preučiti na podlagi določb iz oddelkov 1 in 2 poglavja III Uredbe, kot to določa člen 40(2) te uredbe.

109 Kot izhaja iz odgovorov na prejšnja vprašanja, predlog za nepriznanje sodne odločbe ni sprejet, če je bilo na podlagi člena 42 Uredbe izdano potrdilo. V takem primeru je odločba, ki je bila potrjena, izvršljiva, zoper njeno priznanje pa ni mogoče vložiti ugovora.

110 Na tretje vprašanje torej ni treba odgovoriti.

Stroški

111 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

1. **Ko je odločba, da se otrok ne vrne, sprejeta in je o njej obveščeno sodišče izvora, za namen izdaje potrdila iz člena 42 Uredbe Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000 ni pomembno, ali je bila izvršitev te odločbe odložena, ali je bila ta odločba spremenjena, razveljavljena oziroma v vsakem primeru ni postala pravnomočna ali pa jo je nadomestila odločba**

o vrnitvi otroka, saj do vrnitve otroka dejansko ni prišlo. Ker glede verodostojnosti tega potrdila ni bil izražen noben dvom in ker je bilo to sestavljeno v skladu z obrazcem iz Priloge IV k Uredbi, je nasprotovanje priznanju odločbe o vrnitvi otroka prepovedano, naloga zaprošenega sodišča pa je le ugotoviti izvršljivost potrjene odločbe in ugoditi takojšnji vrnitvi otroka.

2. **Razen v primeru, ko se v postopku obravnava potrjena odločba ob uporabi členov 11(8) in od 40 do 42 Uredbe št. 2201/2003, lahko vsaka zainteresirana stranka predlaga, naj se sodna odločba ne prizna, čeprav pred tem ni bil vložen predlog za priznanje odločbe.**

3. **Člen 31(1) Uredbe št. 2201/2003 v delu, v katerem določa, da oseba, proti kateri se zahteva izvršitev, in otrok v tej fazi postopka nimata možnosti podajati kakršnih koli izjav glede zahteve, ne velja v postopku za nepriznanje sodne odločbe, v zvezi s katero pred tem ni bil vložen predlog za priznanje. V takem primeru lahko tožena stranka, ki zahteva priznanje, podaja izjave.**

Podpisi